

PTT työpapereita 135
PTT Working Papers 135

**Alkoholijuomien
optimiverotus Suomessa**

Pasi Holm
Veera Laiho

Helsinki 2012

PTT työpapereita 135
PTT Working Papers 135
ISBN 978-952-224-091-0 (pdf)
ISSN 1796-4784 (pdf)

Pellervon taloustutkimus PTT
Pellervo Economic Research PTT

Helsinki 2012

Pasi Holm – Veera Laiho. 2012. ALKOHOLIJUOMIEN OPTIMIVEROTUS SUOMESSA. PTT työpapereita 135. 24 s. ISBN 978-952-224-091-0 (pdf), ISSN 1796-4784 (pdf)

Tiivistelmä: Alkoholijuomien ”optimaalinen” verotus on riippuvainen kahdesta osittain erisuuntiin vaikuttavasta tekijästä. Ensinnäkin alkoholiverolla pyritään ehkäisemään alkoholijuomien kulutuksen aiheuttamia haittoja. Toiseksi valtio pyrkii keräämään alkoholiverolla mahdollisimman tehokkaasti verotuloja. Taloustieteellisen analyysin perusteella ei voida yksikäsitteisesti määrittellä, miten näitä kahta alkoholiverotukseen liittyvää tavoitetta pitäisi painottaa. Tämän tutkimuksen mukaan on varsin ilmeistä, että miedot alkoholijuomat, erityisesti III-oluet, ovat Suomessa liian kireästi verotettuja. Väkevempien alkoholijuomien, erityisesti mietojen viinien, alkoholiverotus on liian kevyttä. Suomen alkoholiverorakenne on päinvastainen muihin eurooppalaisiin maihin verrattuna. Valtaosassa EU-maista alkoholivero painottuu selkeästi väkeviin alkoholi-juomiin, mutta Suomessa III-olutta verotetaan kaikkein ankarimmin.

Avainsanat: *Alkoholivero*

Pasi Holm – Veera Laiho. 2012. ”OPTIMAL” ALCOHOL TAXATION IN FINLAND. PTT Working Papers 135. 24 s. ISBN 978-952-224-091-0 (pdf), ISSN 1796-4784 (pdf)

Abstract: Optimal alcohol taxation is based on two distinct objectives. These objectives drive the taxation to two opposite directions. Firstly, alcohol taxation aims to prevent the harms caused by alcohol consumption. Secondly, through alcohol taxation the government aims at collecting tax revenue as effectively as possible. Economic analysis cannot unambiguously define which of these objectives should get greater weight. This survey demonstrates that the taxes for mild alcoholic beverages, especially for medium strength beer, are too high in Finland. On the other hand, the taxes for strong alcoholic beverages, especially for mild wines, are too low. Compared to other European countries the emphasis of Finnish alcohol taxation is different. In several European countries the focus of alcohol taxation is on strong alcoholic beverages, but in Finland the tax for medium strength beer is the highest.

Key words: *Alcoholic taxation*

YHTEENVETO

Alkoholijuomien ”optimaalinen” verotus on riippuvainen kahdesta tekijästä. Ensinnäkin alkoholiverolla pyritään ehkäisemään alkoholijuomien kulutuksen aiheuttamia haittoja. Toiseksi valtio pyrkii keräämään alkoholiverolla mahdollisimman tehokkaasti verotuloja. Alkoholiveron tuottoon vaikuttaa keskeisesti matkustajatuonti.

Alkoholijuomien kulutuksen aiheuttamien akuuttien haittojen – tapaturmat, onnettomuudet ja väkivallanteot – kannalta on merkitystä sillä, kuinka väkevässä muodossa alkoholijuomia kulutetaan. Alkoholihaittojen ehkäisemistavoitteen mukaan mietoja alkoholijuomia tulisi verottaa kevyemmin kuin väkeviä alkoholijuomia.

Valtion alkoholiverotuoton kannalta olisi puolestaan tarkoituksenmukaista verottaa niitä alkoholijuomia suhteellisesti enemmän, joiden kulutus on hintajoustamatonta. Mitä vähemmän hinta vaikuttaa alkoholijuoman kulutukseen, sitä korkeampi kyseisen alkoholijuoman alkoholiveron pitäisi olla. Hinnoilla on suhteellisesti vähemmän vaikutusta viinojen ja III-oluen kulutukseen.

Taloustieteellisen analyysin perusteella ei voida yksikäsitteisesti määritellä, miten näitä kahta alkoholiverotukseen liittyvää tavoitetta pitäisi painottaa. Tämän tutkimuksen mukaan on varsin ilmeistä, että miedot alkoholijuomat, erityisesti III-oluet, ovat Suomessa liian kireästi verotettuja. Väkevempien alkoholijuomien, erityisesti mietojen viinien, alkoholiverotus on liian kevyttä.

Suomessa viinat ovat absoluuttialkoholin – 100 prosenttia alkoholia – hinnaltaan kaikkein halvimpia alkoholijuomia. Vuonna 2010 viinojen keskihinta absoluuttialkoholilitralta oli 64 euroa ja III-oluen 72 euroa. III-olut oli absoluuttialkoholin hinnaltaan halvin alkoholijuoma vielä 1990-luvun alussa.

Eurooppalaisessa vertailussa Suomen alkoholiverorakenne on kummajainen. III-olutta verotetaan Suomessa kaikkein ankarimmin. Ruotsissa oluen alkoholivero oli 18 euroa/absoluuttialkoholilitra vuonna 2011. Suomessa oluen alkoholivero oli viime vuonna 26 euroa/absoluuttialkoholilitra. Vuoden 2012 alusta se nousi 29 euroon/absoluuttialkoholilitra. Suomessa viinoja verotetaan 1,45 kertaa oluen verotukseen verrattuna, kun verotusta tarkastellaan absoluuttialkoholilitraa kohden. Ruotsissa viinojen vero suhtees-

sa oluiden veroon on kolminkertainen. Valtaosassa EU-maista alkoholivero painottuu selkeästi väkeviin alkoholijuomiin.

Matkustajatuonti ei voi olla selitys Suomen kummalliseen verorakenteeseen. Suomeen tuoduista alkoholijuomista litroissa mitattuna suurin osa on oluita. Absoluuttialkoholin tuonti kohdistuu pääosin viinoihin ja muihin väkeviin alkoholijuomiin.

Sisällysluettelo

YHTEENVETO	i
1. Johdanto.....	1
2. Alkoholijuomien vähittäiskulutus ja hinnat	2
3. Alkoholijuomien verot.....	5
4. Mihin alkoholijuomien verotuksen tulisi perustua?	9
5. Optimiveromalli ja alkoholijuomaverot	17
Lopuksi.....	21
Lähteet.....	22
Liite.....	23

1. Johdanto

1980-luvun lopussa Suomen alkoholiverotuksen rakenne uudistettiin merkittävästi. Sitä aikaisemmin alkoholivero perustui alkoholijuoman arvoon. Vero oli tyypillisesti x prosenttia alkoholijuoman vähittäismyyntihinnasta. Sen jälkeen se on perustunut absoluuttialkoholilitraan. Se on ollut y markkaa tai euroa absoluuttialkoholilitraa kohden. Eri alkoholijuomaryhmillä on ollut eri veroprosentti tai veromäärä.

1980-luvun lopun verouudistuksen lähtökohtana oli yhtäältä alkoholin kulutuksen aiheuttamien haittojen torjunta ja toisaalta mahdollisimman tehokas tapa kerätä valtiolle alkoholiverotuloja. Verouudistuksen seurauksen alkoholivero, euroa absoluuttialkoholilitraa kohden, eri juomaryhmissä oli pääsääntöisesti sitä kevyempää, mitä miedompi alkoholijuoma olisi kyseessä. 1990-luvun alussa keskiolut oli absoluuttialkoholin hinnalta halvin alkoholijuoma.

Vuoden 2004 alkoholiverouudistuksen jälkeen tilanne muuttui päälaelleen. Useimmat paljon kulutetut viinat, joiden alkoholisisältö on pääsääntöisesti noin 40-tilavuusprosenttia, ovat absoluuttialkoholin hinnalta halvimpia alkoholijuomia. Vuonna 2010 viinojen keskihinta oli 64 euroa absoluuttialkoholilitralta ja keski-oluen hinta 72 euroa. Vuoden 2004 alkoholiverokevennystä perusteltiin lisääntyvällä alkoholin matkustajatuonnilla.

Eurooppalaisessa vertailussa Suomen alkoholiverorakenne on kummajainen. Suomen lisäksi ainoastaan Italiassa ja Iso-Britanniassa viinoja verotetaan ainoastaan noin 1,4-kertaisesti oluen verotukseen verrattuna, kun tarkastellaan veroa absoluuttialkoholilitraa kohden. Muissa Euroopan maissa viinojen verotus olueen verrattuna on ainakin kaksinkertainen.

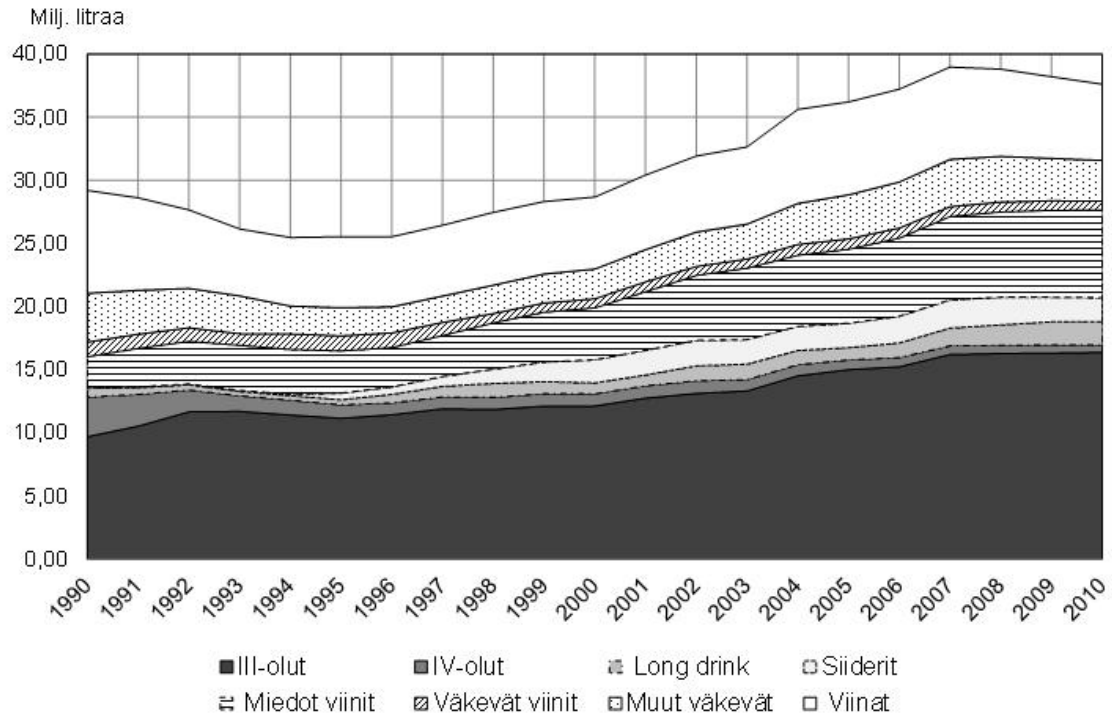
Tässä tutkimuksessa etsitään taloudellista perustetta ”optimaaliseen” alkoholiverotukseen. ”Optimaalista” alkoholiverorakennetta verrataan vuoden 2012 voimaan tulleeseen alkoholiverorakenteeseen. Tutkimuksen tulos on selkeä. Suomessa oluen verotus on liian kireää ja viinojen ja viinien verotus liian lievää. Sellaisella verorakenteen muutoksella, jossa viinojen ja viinien verotusta kiristettäisiin ja oluen verotusta kevennettäisiin, pystyttäisiin nykyistä tehokkaammin ehkäisemään alkoholin kulutuksen aiheuttamia haittoja. Verorakenteen muutos ei mitenkään vaaranna valtion tavoitetta kerätä tarvitsemiaan alkoholiverotuloja.

2. Alkoholijuomien vähittäiskulutus ja hinnat

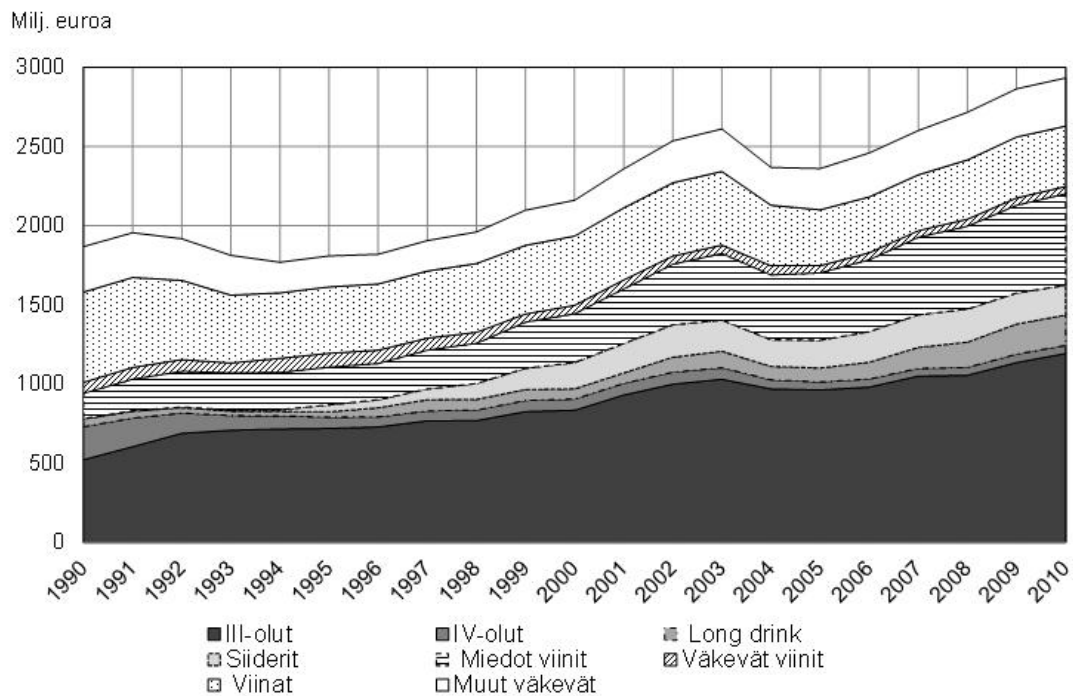
Alkoholijuomien vähittäiskulutus

Vähittäismyynnistä ostetun absoluuttialkoholin kulutus on Suomessa ollut tasaisessa kasvussa 1990-luvun puolen välin jälkeen (kuvio 1). Vuonna 2010 absoluuttista alkoholia ostettiin vähittäismyymälöistä noin 38 miljoonaa litraa. Viime vuosina kasvu on kuitenkin laantunut ja kääntynyt hienoiseen laskuun. Kasvu selittyy suurimmaksi osaksi keskioluen kulutuksen voimakkaalla kasvulla, jota on jatkunut 1990-luvun alusta lähtien. Keskiolutta juodaan Suomessa selvästi enemmän kuin muita alkoholituotteita. Hieman yli 40 prosenttia vähittäiskulutetusta absoluuttisesta alkoholista on keskiolutta. Viimeisen 20 vuoden aikana keskioluen kulutus on kasvanut huomattavasti, lähes 70 prosenttia. Myös mietojen viinien kulutuksessa on ollut havaittavissa selkeää kasvua. Siiderin kulutus kasvoi 1990-luvun jälkipuoliskolla voimakkaasti, mutta on sen jälkeen pysynyt melko vakaana. Puolestaan long-drink -juomat lisäsivät suosiotaan 2000-luvun jälkipuoliskolla. Vahvan oluen kulutus on Suomessa ollut melko vähäistä. Viinujen ja muiden väkevien alkoholijuomien kulutus on 1990-luvun puolenvälin jälkeen ollut tasaista vuoden 2004 alkoholiverotuksen keventämisen aiheuttamaa hyppäystä lukuun ottamatta.

Keskioluen vähittäismyynnin arvo on myös ollut selvästi suurempi kuin muiden alkoholijuomien (kuvio 2). Vuonna 2004 tapahtunut alkoholiverotuksen kevennys näkyy alkoholijuomien vähittäismyynnin arvossa.

Kuvio 1. Alkoholijuomien vähittäismyynnin määrä tuoteryhmittäin absoluuttialkoholina. Lähde: THL.

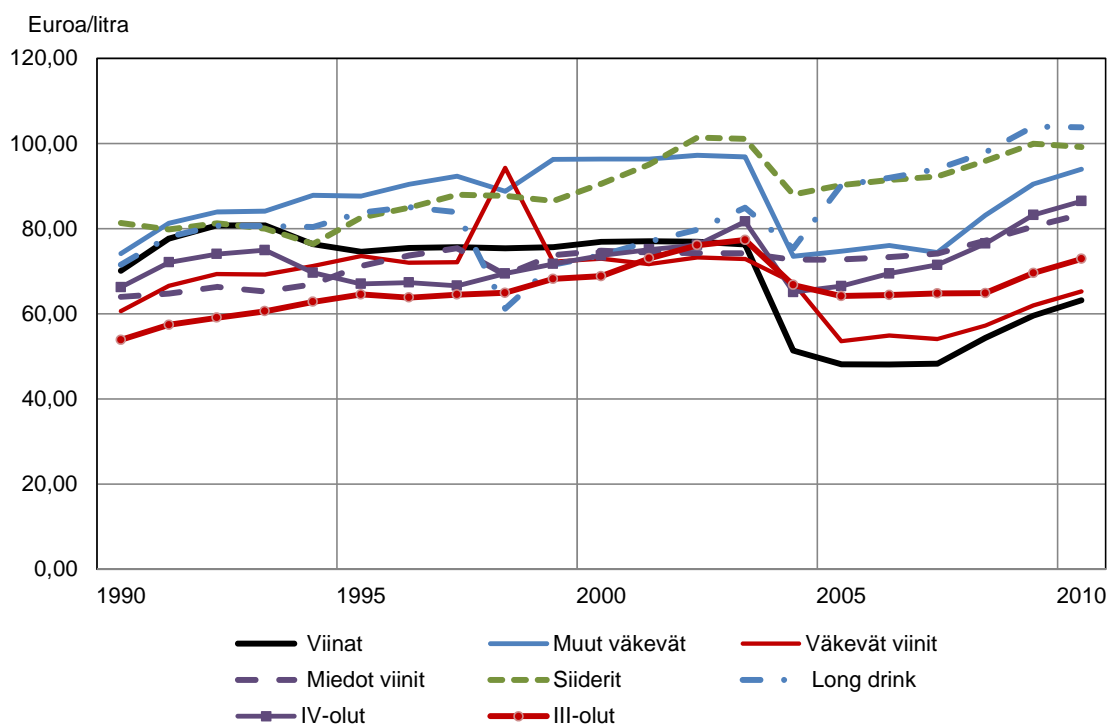

Kuvio 2. Alkoholijuomien vähittäismyynnin arvo tuoteryhmittäin. Lähde: THL.

Vähittäismyynnin alkoholijuomaryhmittäiset keskihinnat

Viimeisen 20 vuoden aikana alkoholijuomien litrahinnat vähittäismyynnissä ovat hieman hajaantuneet (kuvio 3). Absoluuttinen alkoholi on siiderin ja long-drink -juomien muodossa vähittäismyynnissä litrahinnaltaan kaikkein kalleinta. Vuoden 2004 verouudistuksessa väkevien alkoholijuomien veroa laskettiin 44 prosenttia, oluiden 32 prosenttia ja viinien 10 prosenttia. Vielä 1990-luvun alkupuoliskolla viinat ja muut väkevät olivat yksiä kalleimmista alkoholituotteista. Muut väkevät alkoholijuomat ovat pysyneet suhteellisesti kalliina, mutta verouudistuksen myötä viinasta ja väkevista viineistä tuli vähittäismyynnissä absoluuttisen alkoholin litrahinnalla mitattuna kaikkein halvimpia.

1990-luvun alussa absoluuttinen alkoholi oli halvinta keskioluen muodossa. Keskioluen absoluuttialkoholin verotusta ei laskettu yhtä voimakkaasti kuin muita alkoholijuomia, joten siitä on litrahinnaltaan tullut kalliimpaa kuin viinasta ja väkevista viineistä. Vuonna 2010 keskioluen absoluuttialkoholin litrahinta oli hieman yli 70 euroa. Viinon ja väkevien viinien litrahinta puolestaan oli noin 65 euroa. Siiderin ja long-drink -juomien absoluuttialkoholin vähittäismyynnin litrahinta oli puolestaan noin 100 euroa.

Kuvio 3. Alkoholijuomien vähittäismyynnin hinta tuoteryhmittäin absoluuttialkoholina. Lähde: THL.

3. Alkoholijuomien verot

III-oluen ja IV-oluen verotus on vuonna 2012 hieman suurempi kuin, mitä se oli vuonna 2002 (taulukko 1). Nykyisin näiden oluiden vero on 29,9 euroa absoluuttialkoholilitra. Vuoden 2004 veronkevennys johtui samanaikaisesti vapautuneen matkustajatuonnin seurauksista – haluttiin torjua huomattava tuonti ensisijaisesti Viirosta.

Taulukko 1. Oluen verotus 2002–2012

Vero euroa/litra etyylialkoholi	I (2,8 %)	III (4,6 %)	IV (5,2 %)
2002	1,68	28,59	28,59
2004	1,68	19,45	19,45
2008	2,00	21,40	21,40
2009	2,00	23,60	23,60
2010	2,20	26,00	26,00
2011	2,70	26,00	26,00
HE 54/2011 (2012)	2,70	29,90	29,90
Vero €/litra olutta			
2011	0,08	1,20	1,40
2012	0,08	1,38	1,61

Taulukko 2. Alkoholijuomien verotus 2011 ja 2012, euroa absoluuttialkoholilitra ja veron muutos

	2011	2012	Muutos, %
Oluet, yli 2,8 til-%	26,00	29,90	15,0
Käymisteitse valmistetut, 2,8-5,5 til-%	30,40	35,02	15,2
Käymisteitse valmistetut, 5,5-8,0 til-%	34,18	41,08	20,2
Viinit, 8-15 til-%	22,77	25,10	10,2
Viinit, 15-18 til-%	16,32	17,99	10,2
Välituotteet, 1,2-15 til-%	24,57	27,07	10,2
Välituotteet, 15-22 til-%	27,05	29,76	10,0
Viinat ja muut väkevät	39,40	43,40	10,2

Vuoden 2012 alusta oluiden verotusta nostettiin 15,2 prosentilla (taulukko 2). Mietojen ja väkevien viinien, liköörien, katkeroiden ja cocktail-juomien (välituotteet) sekä viinosten ja muiden väkevien juomien alkoholiveroja nostettiin 10,2 prosenttia. Käymisteitse valmistettujen väkevien siiderien ja long drink-juomien veroja nostettiin 20,2 prosentilla. Vastaavien tuoteryhmien mietojen juomien veroja nostettiin 15,2 prosentilla.

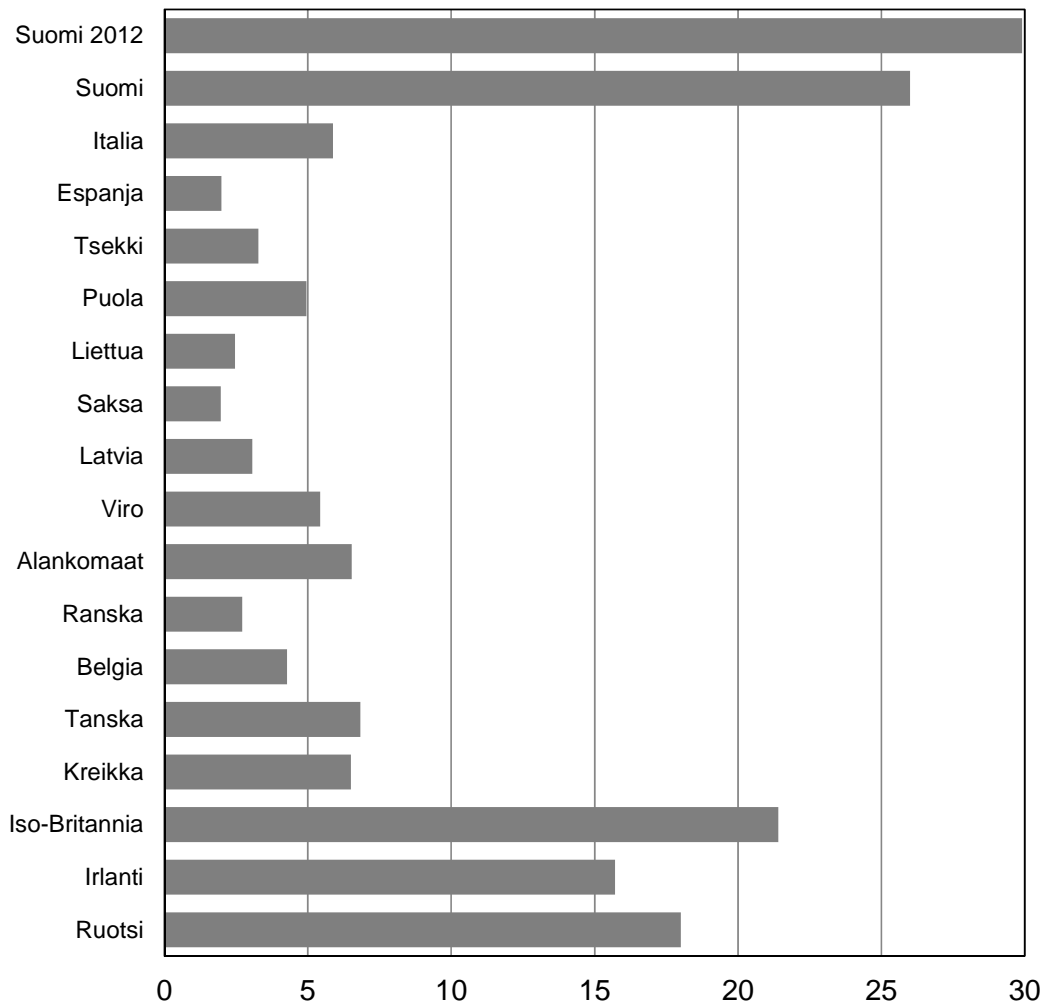
EU-maiden alkoholijuomaverojen taso ja rakenne poikkeavat huomattavasti toisistaan (taulukko 3). Korkean alkoholiverotuksen maita ovat Ruotsi, Suomi, Irlanti ja Iso-Britannia. Suomen, Iso-Britannian ja Italian verorakenne poikkeavat muista EU-maista. Näissä maissa olutta verotetaan lähes yhtä paljon kuin viinoja.

Taulukko 3. Alkoholijuomien verotus* eri EU-maissa vuonna 2011.

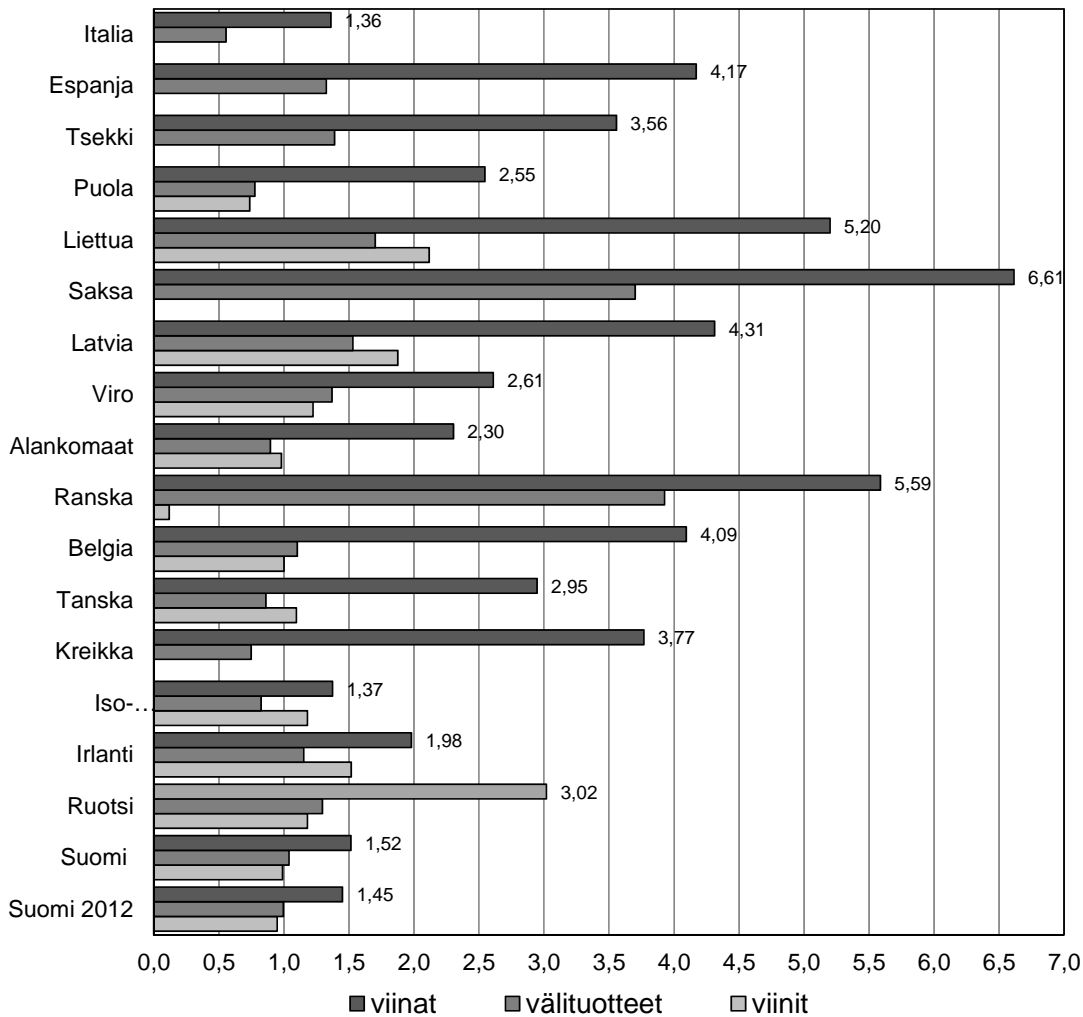
	Olut (snt/cl alkoholia)	Viinit (€/hl valmista)	Välituotteet (€/hl valmista)	Etyylialkoholi (snt/cl alkoholia)
Ruotsi	18,01	21,28	23,33	54,39
Suomi	26,00	25,73	27,05	39,40
Irlanti	15,71	23,84	18,12	31,13
Iso-Britannia	21,40	25,28	17,65	29,41
Kreikka	6,50	0,00	4,86	24,50
Tanska	6,83	7,49	5,88	20,13
Belgia	4,28	4,28	4,72	17,52
Ranska	2,71	0,32	10,64	15,14
Alankomaat	6,53	6,41	5,85	15,04
Viro	5,43	6,65	7,44	14,18
Latvia	3,07	5,76	4,70	13,24
Saksa	1,97	0,00	7,29	13,03
Liettua	2,46	5,21	4,19	12,79
Puola	4,95	3,65	3,85	12,60
Tsekki	3,28	0,00	4,56	11,67
Espanja	1,99	0,00	2,64	8,30
Italia	5,88	0,00	3,26	8,00

* Laskelmat perustuvat seuraaviin oluen, viinien ja välituotteiden alkoholipitoisuuksiin: olut 5 tilavuusprosenttia, viini 11 tilavuusprosenttia ja välituotteet 21 tilavuusprosenttia alkoholia.

Suomessa oluen verotus oli kaikkein kireintä vuonna 2011 (kuvio 4). Suomi korotti vuoden 2012 alusta oluen verotusta 26 eurosta 29,90 euroon absoluuttialkoholilitra. Ruotsissa oluen alkoholivero on 18 euroa absoluuttilitralta.

Kuvio 4. Oluen vero (euroa/absoluuttilitra) eri Euroopan maissa vuonna 2011.

Kuvio 5. Eri alkoholijuomien verot suhteessa oluen verotukseen Euroopan maissa vuonna 2011, vero euroa/absoluuttilitra.

Suomessa viinoja verotetaan 1,45 kertaa oluen verotukseen verrattuna, kun verotusta tarkastellaan absoluuttialkoholilitraa kohden (kuvio 5). Vain Italiassa (1,36) ja Iso-Britanniassa (1,37) viinojen vero suhteessa oluen veroon on pienempi. Ruotsissa viinojen vero suhteessa oluiden veroon on kolminkertainen. Valtaosassa EU-maista alkoholivero painottuu väkeviin alkoholijuomiin.

Se, että Suomessa alkoholivero painottuu lähes yhtä paljon oluisiin kuin väkeviin alkoholijuomiin, on eurooppalaisessa vertailussa poikkeuksellista. Kun otetaan huomioon alkoholijuomien veroton hinta ja arvonlisävero, viinat ovat Suomessa absoluuttialkoholihinnaltaan kaikkein halvimpia alkoholijuomia (kuvio 3).

4. Mihin alkoholijuomien verotuksen tulisi perustua?

Alkoholijuomien verotukseen on löydettävissä kaksi kiistatonta perustetta. Ensimmäinen peruste on alkoholijuomien kulutuksen aiheuttamien haittojen kontrollointi. Näitä haittoja voidaan yrittää ehkäistä myyntirajoituksilla ja valistuksella. Tehokas tapa on myös alkoholijuomien hintojen kontrollointi alkoholiveron avulla. Toinen peruste on valtion verotulotavoite. Alkoholiverotus on varsin tehokas tapa kerätä valtiolle verotuloja. Kataisen hallituksen ohjelmassa on kerätä alkoholijuomaveroilla 120 miljoonaa euroa aikaisempaa enemmän. Reunaehdon alkoholijuomaverotuksen käytölle asettaa matkustajatuonti. Mitä suuremmaksi alkoholijuomien hintaero Suomen ja Viron välillä kasvaa, sitä enemmän alkoholijuomia Viirasta Suomeen tuodaan. Vuoden 2004 alkoholiveromuutoksella pyrittiin hillitsemään alkoholijuomien matkustajatuontia Viirasta.

Alkoholijuomien haitat

Alkoholin ihmiselle aiheuttamat haitat voidaan jakaa akuutteihin ja kroonisiin. Akuutit haitat aiheutuvat hetkellisestä voimakkaasta alkoholinkäytöstä. Näitä haittoja ovat esimerkiksi häiriökäyttäytyminen, onnettomuudet, väkivalta ja rattijuopumus. Akuutteihin haittoihin voidaan yrittää vaikuttaa välittömällä alkoholipoliittisilla toimenpiteillä. Kroonisia alkoholihaittoja puolestaan ovat maksakirroosi, haimasairaudet ja alkoholi-riippuvuus ynnä muut sairaudet, jotka aiheutuvat pitkäaikaisesta alkoholinkäytöstä.

Vakavat kuolemaan johtaneet alkoholihaitat eivät ole juuri lisääntyneet viime vuosien aikana (taulukko 3). Alkoholin kulutuksen kroonisiin haittoihin lukeutuvien alkoholisairauksien aiheuttamat kuolemat ovat yhtäältä lisääntyneet, mutta toisaalta alkoholin kulutuksen akuutteihin haittoihin liittyvät tapaturma- ja väkivaltakuolemat ovat vähentyneet.

Taulukko 4. Alkoholin käytön seurauksena kuolleet 2005–2009

	2005	2006	2007	2008	2009
Alkoholikuolemat, kpl	3035	3065	3125	3119	2954
- siitä alkoholisairaus tai -myrkytys	2033	2032	2184	2140	2070
- siitä maksasairaudet	976	978	1145	1119	1106
- siitä tapaturmaiset alkoholimyrkytykset	561	587	582	551	473
- päihtyneenä tapaturmaan kuolleet	577	603	501	501	464
- päihtyneenä väkivaltaan kuolleet	401	398	383	424	384
- muut päihtyneen uhrina väkivaltaisesti kuolleet	24	29	57	54	36

Lähde: Päihdetilastollinen vuosikirja 2010

Tutkimusten mukaan (katso keskustelua Holm ja Suoniemi, 1992) alkoholin kulutuksen krooniset haitat ovat pääosin riippuvaisia absoluuttialkoholin kulutuksen kokonaismäärästä. Sillä ei ole kroonisten haittojen kannalta oleellista merkitystä, kuinka väkevässä muodossa absoluuttialkoholia kulutetaan. Kroonisten haittojen näkökulmasta alkoholi-juoman ”haittasisältö” vastaa sen alkoholisisältöä (taulukko 5).

Alkoholijuomien kulutuksen akuuttien haittojen kannalta myös sillä, kuinka väkevässä muodossa alkoholia kulutetaan, on merkitystä. Viinaa nauttimalla voidaan helpommin saavuttaa liiallinen juopumus helpommin kuin III-olutta nauttimalla. Veren alkoholipitoisuutta mittaavien lääketieteellisten tutkimusten perustella Holm ja Suoniemi, 1992, konstruoivat alkoholijuomaryhmille haittapainon (taulukko 5). Viinan absoluuttialkoholilitran haittasisältö on reilut kaksi kertaa suurempi kuin III-oluen absoluuttialkoholilitran haittasisältö. Viinalitran haittasisältö on siis kaksi kertaa sen alkoholisisältö, eli 72,18, ja III-oluen haittasisältö on 0,95 kertaa sen alkoholisisältö, eli 4,31.

Taulukko 5. Juomaryhmien alkoholisisältö, tilavuusprosentti, ja haittapaino

Juomaryhmä	Alkoholisisältö	Haittapaino
Viinat	36,09	2,00
Muut väkevät	33,24	1,85
Väkevät viinit	17,34	1,7
Miedot viinit	12,43	1,5
Siiderit	4,7	0,97
Long Drink-juomat	4,9	0,99
IV-olut	5,94	1,05
III-olut	4,54	0,95
II-olut	3,5	0,85

Valtion verotulotavoite

Valtio keräsi alkoholijuomien vähittäiskulutuksesta 1 023 miljoonaa euroa alkoholiveroja vuonna 2010. Hallituksen tavoitteena on kasvattaa alkoholiveron tuottoa. Tähän se pyrkii alkoholiveroja korottamalla (taulukko 2).

Optimaalisen hyödykeveroteorian mukaan valtion verotulotavoite toteutuu sitä tehokkaammin, mitä vähemmän verotuksen myötä syntyvät hintamuutokset vaikuttavat hyödykkeiden kulutukseen. Toisin sanoen mitä hintajoustamattomampaa hyödykkeen kulutus on, sitä enemmän sitä kannattaa verottaa. Kuinka eri alkoholijuomaryhmien hintajoustavuutta voidaan arvioida?

Alkon taloudellisen tutkimuksen ja suunnittelun osastolla tehtiin 1980-luvulla paljon tilastomatemaattisia tutkimuksia hintojen vaikutuksista alkoholijuomien kulutukseen (Salo, 1982, Holm, 1988 sekä Holm ja Suoniemi, 1992). Tilastomatemaattisissa tarkastelemissa arvioitiin tulojen, alkoholijuomien vähittäismyyntihintojen, uusien tuotteiden, alkoholilakien muutosten ja Alkon myymälöiden lakkojen vaikutuksia alkoholijuomien vähittäismyyntiin juomaryhmittäin.

Tilastomatemaattisten tutkimusten tulokset voidaan tiivistää kompensoidun hintajouston ja verotavoitepainon osalta seuraavaan taulukkoon (tulo- ja hintajoustotaulukko on esitetty liitteessä).

Taulukko 6. Alkoholijuomaryhmien tulokompensoitu hintajousto ja verotavoitepaino absoluuttialkoholin hintaan verrattuna

	Kompensoitu hintajousto	Verotavoitepaino suhteessa III-olut
Viinat	-1,39	0,55
Muut väkevät	-1,10	1,03
Väkevät viinit	-1,26	0,63
Miedot viinit	-0,78	1,29
Siiderit	-0,83	1,45
Long drink	-1,00	1,26
IV-olut	-1,00	1,05
III-olut	-0,88	1,00

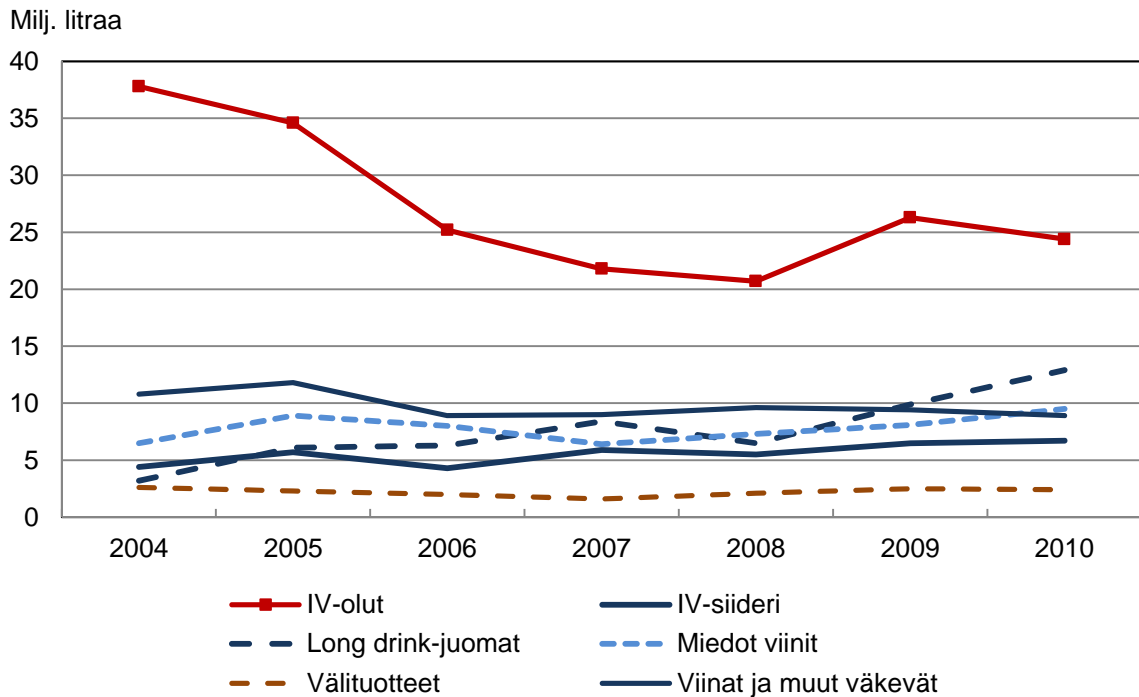
Jos yksinkertaistetaan optimihyödykeverolaskentaa olettamalla, että vain hyödykkeen omalla hinnalla on vaikutusta sen kulutukseen, juomaryhmän verotavoitepaino on ver-

rannollinen tulokompensoidun hintajoustop käänteislunun itseisarvoon. Verotavoitepainon, joka huomio sekä kompensoidut hintajoustop että absoluuttialkoholin hinnan, mukaan IV-oluen veron pitäisi olla viisi prosenttia suurempi kuin IV-oluen vero juomalittraa kohden. Vastaavasti viinujen veron pitäisi olla vajaa puolet pienempi kuin III-oluen veron.

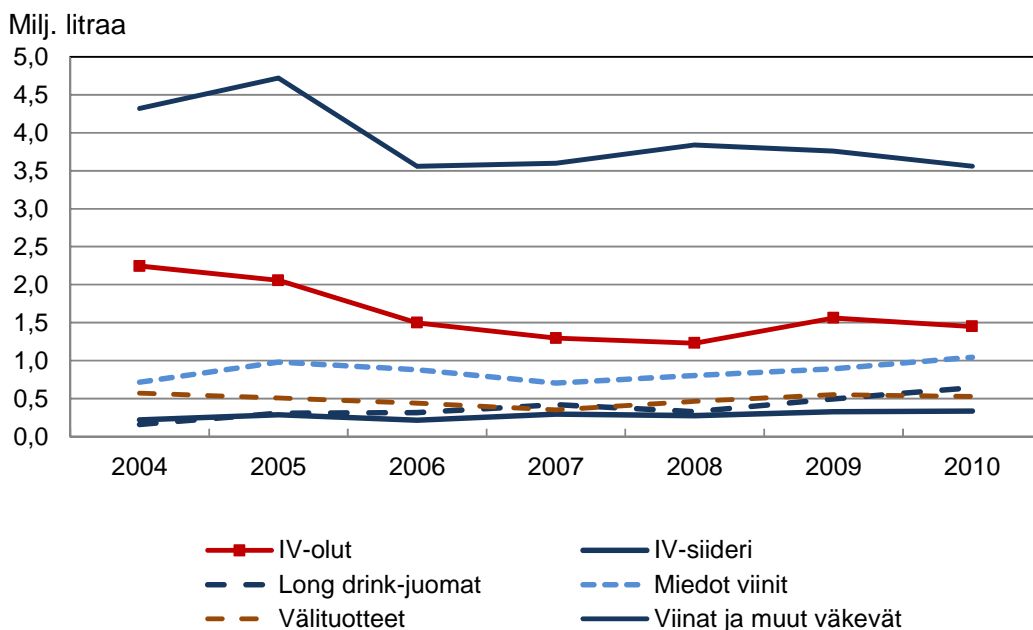
Alkon tutkimus- ja suunnitteluosastolla tehty empiirinen alkoholijuomien kulutustutkimus tehtiin 1970- ja 1980-luvun alkoholijuomien kulutusaineistolla. Tuolloin alkoholijuomien matkustajatuonti ei ollut tuontirajoitusten vuoksi merkittävää. Edellä esitetty analyysi ja sen tulokset ovat kuitenkin edelleen käyttökelpoisia arvioitaessa alkoholijuomien verorakennetta. Niiden alkoholijuomaryhmien verotavoitepainoa on pienennettävä, joiden matkustajatuonti on suurinta.

Matkustajatuonti

TNS Gallupin tekemän haastattelututkimuksen mukaan Suomeen tuotiin vuonna 2010 yhteensä noin 65 miljoonaa litraa alkoholia (kuvio 6). Selvästi eniten tuotiin olutta, noin 40 % koko tuonnista eli 25 miljoonaa litraa. Muita alkoholituotteita tuotiin noin 2,5 miljoonasta litrasta 12,5 miljoonaan litraan. Oluen tuonti ulkomailta on laskenut huomattavasti vuosina 2004–2008. Suomen alkoholiverouudistuksen jälkeen vuonna 2009 oluen tuonti kääntyi kasvuun. Long drink –juomien suosion kasvu näkyy lähes tuplaantuneena tuontina viime vuosina. Muiden alkoholituotteiden tuontimäärät ovat pysyneet melko vakaina. Matkustajatuonnin osuus alkoholijuomien vähittäiskulutuksesta on noin 11 prosenttia. Ulkomailta tuotu alkoholi on lähes kokonaisuudessaan peräisin Virosta.

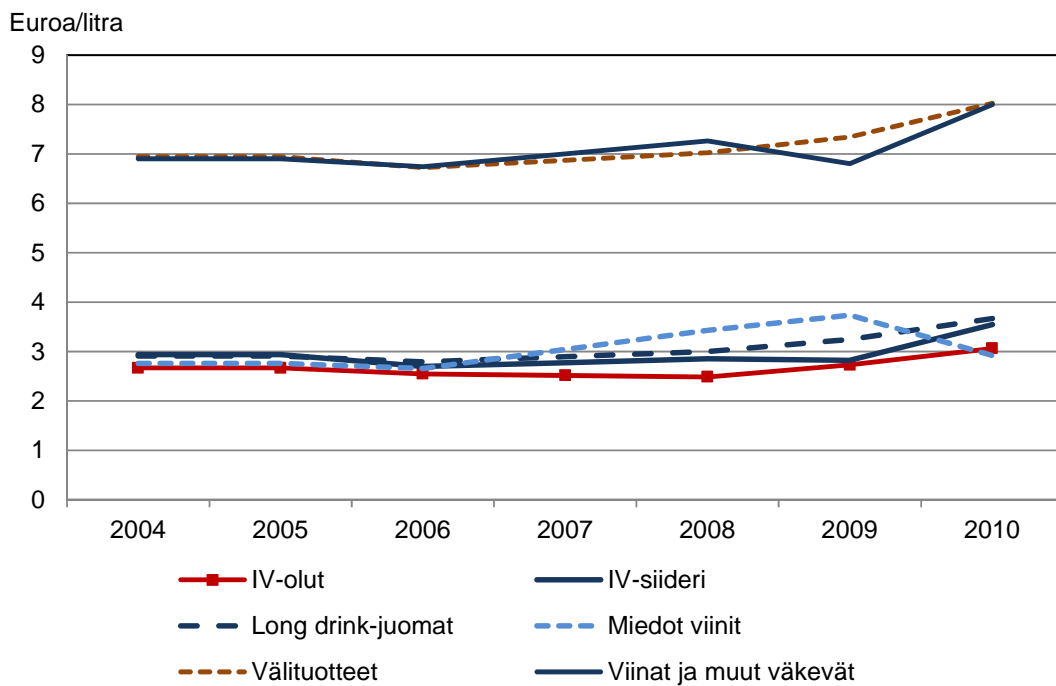
Kuvio 6. Alkoholiuomien matkustajatuonnin määrä tuoteryhmittäin. Lähde: TNS Gallup

Kuvio 7. Alkoholiuomien matkustajatuonnin määrä absoluuttisena alkoholina tuoteryhmittäin. Lähde: TNS Gallup

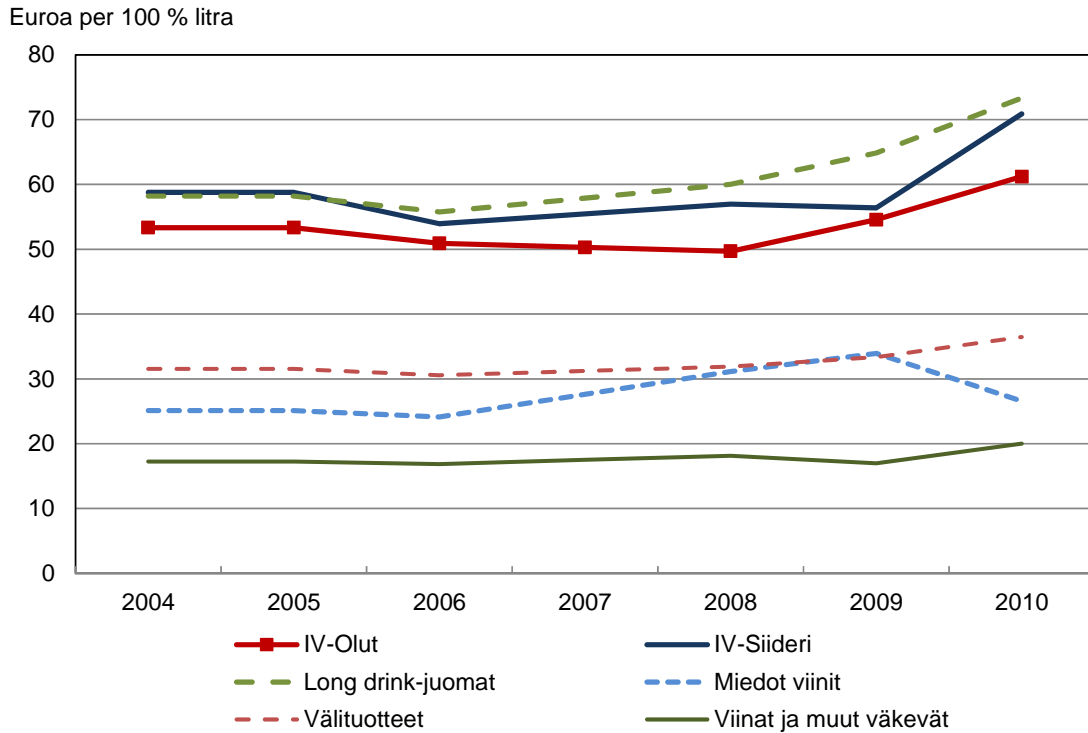
Absoluuttisena alkoholina mitattuna viinoja ja muita väkeviä on ulkomailta tuotu 3,5 miljoonaa litraa, mikä on huomattavasti muita alkoholituotteita enemmän (kuvio 7). Oluen muodossa absoluuttista alkoholia tuotiin noin 1,5 miljoonaa litraa vuonna 2010. Ulkomailta tuotu olut on lähes kokonaisuudessaan IV-vahvuista.

Koska suurin osa tuodusta alkoholista on ostettu Virossa, niin tässä yhteydessä on oleellista verrata eri alkoholituotteiden hintaeroja Suomen ja Viron välillä. Väkevien viinojen ja välituotteiden hintaero Suomen ja Viron välillä on vuonna 2010 ollut noin 8 euroa litralta, eli Suomessa viina maksaa litralta 8 euroa enemmän kuin Virossa (kuvio 8). Muiden alkoholituotteiden hintaero oli noin 3–3,5 euroa litralta. Hintaero on määritelty kyseiseen alkoholiryhmään kuuluvan yksittäisen tuotteen mukaan tietyinä hetkenä. Alkoholituotteiden hintaerot Suomen ja Viron välillä ovat ennen vuotta 2008 pysyneet vakaina, mutta Suomessa vuonna 2008 tapahtuneen alkoholiverouudistuksen vaikutukset näkyvät myös hintaerossa. Hintaeron kasvaessa myös alkoholituotteiden tuonti on kasvanut.

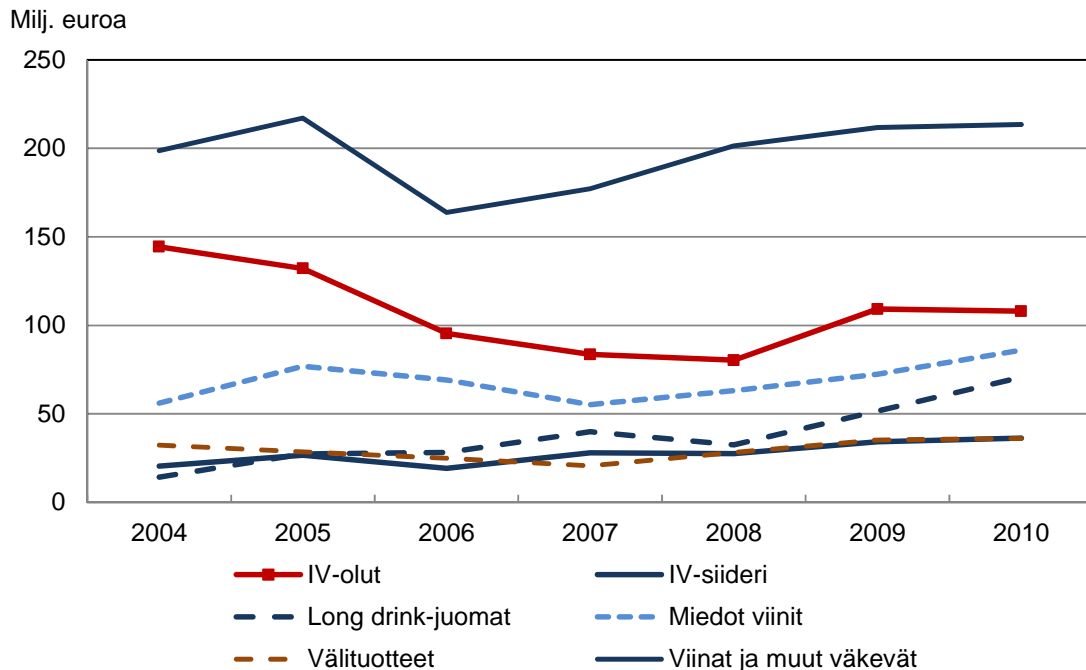
Kuvio 8. Suomen ja Viron alkoholijuomien hintaero tuoteryhmittäin. Lähde: Alkon hintaseuranta.

Kuva Suomen ja Viron alkoholijuomien hinnoista muuttuu, kun tarkastellaan absoluuttialkoholin hintoja. Oluissa hintaero oli 60 euroa ja viinoissa 20 euroa absoluuttialkoholilitra (kuvio 9). Tarkastelemalla yhtäältä kuvioita 6 ja 8 ja toisaalta kuvioita 7 ja 9 havaitaan mielenkiintoinen yhteneväisyys. Suomeen tuodaan litramääräisesti paljon olutta, vaikka oluiden hintaero euroissa Viroon verrattuna suhteellisen pieni. Absoluuttialkoholin tarkasteltuna Suomeen tuodaan paljon viinoja, vaikka hintaero Viroon verrattuna on suhteellisen pieni. Matkustajatuonti kohdistuu yhtäältä viinoin ja toisaalta oluihin. Eri alkoholijuomaryhmien verotavoitepaino (taulukko 6) olisikin laskettava sekä oluiden että viinojen osalta.

Kuvio 9. Suomen ja Viron alkoholijuomien absoluuttialkoholin hintaero tuoteryhmittäin. Lähde: Alkon hintaseuranta.

Alkoholin matkustajatuonnin kokonaisarvo Suomen hinnoissa on vuonna 2010 ollut noin 550 miljoonaa euroa (kuvio 10 ja taulukko 6). Matkustajatuonti aiheuttaa vuosittain noin 230 miljoonan euron laskennallisen menetyksen alkoholiveron tuottoon.

Kuvio 10. Tuonnin arvo Suomen hinnoissa

Taulukko 7. Matkustajatuonnista aiheutuneet veromenetykset

	Tuonnin määrä, milj. litraa	Tuonnin arvo*, milj. euroa	ALV, milj. euroa	Alkoholivero, milj. euroa	Menetettyt verotulot, milj. euroa
IV-olut	23	103	19	36	55
III-olut	1	4	1	1	2
Siideri	7	36	7	9	16
Long drink-juomat	13	71	13	18	31
Miedot viinit	10	86	16	27	43
Välituotteet	2	36	7	14	20
Väkevät	9	214	39	127	166
Yhteensä	65	551	101	231	332

* Suomen hinnoissa

Alkoholin tuonnista aiheutuu Suomelle arvonlisä- sekä alkoholiverotulojen menetyksiä. Suomessa alkoholista maksetaan arvonlisäveroa 23 % ja alkoholivero määräytyy oluella ja väkevillä viinoilla tuotteen etyylialkoholipitoisuuden mukaan ja muilla tuotteilla vero määräytyy valmiille alkoholijuomalitralla. Vuonna 2010 arvonlisäveromenetyksiä tuli noin 100 miljoonaa euroa ja alkoholiveron menetyksiä noin 230 miljoonaa euroa (taulukko 7). Yhteensä tämä siis tekee 330 miljoonaa euroa menetettyinä verotuloina. Vuoden 2010 alkoholiveromenetykset ovat suuruudeltaan noin 15 % valtion saman vuoden alkoholijuomaverotuloista.

5. Optimiveromalli ja alkoholijuomaverot

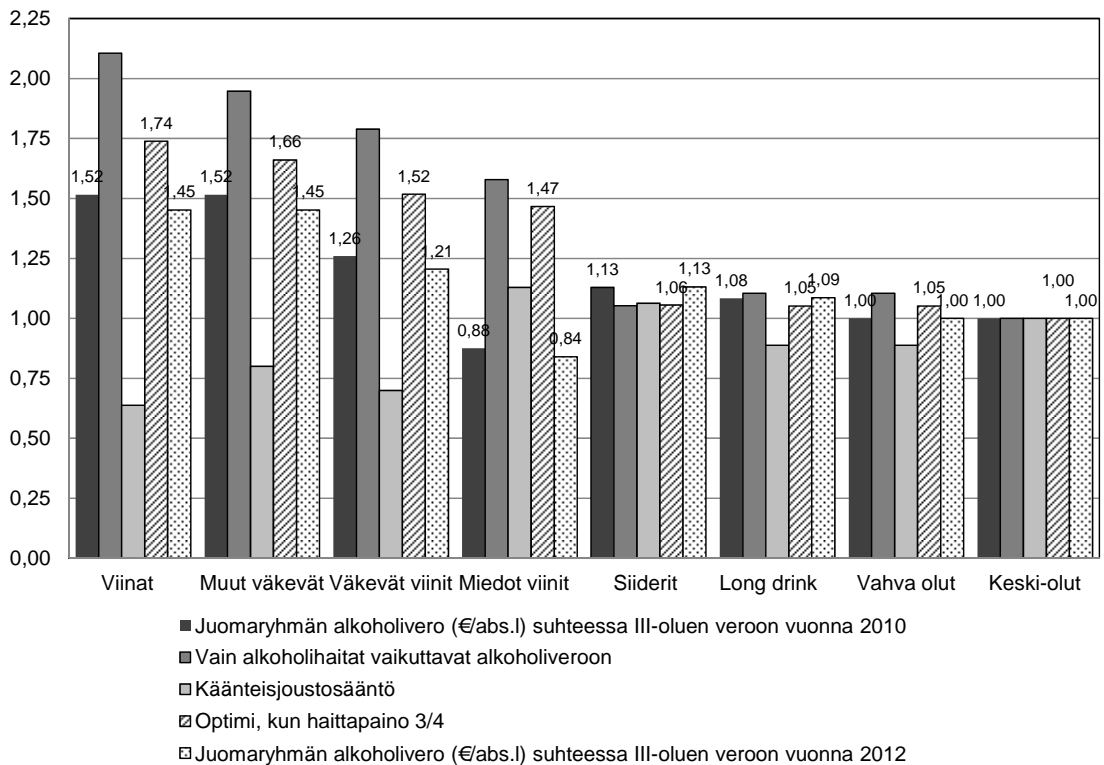
Alkoholiveron ”optimaalinen” rakenne todettiin olevan riippuvainen kahdesta eri tekijästä: alkoholihaittojen ehkäisemisestä ja valtion verotulotavoitteesta, johon vaikuttaa merkittävästi alkoholijuomien matkustajatuonti. Talousteoreettisen analyysin perusteella ei voida määritellä, miten näitä kahta eri tekijää tulisi alkoholiverojen määräytymisessä painottaa. Se jää poliittisen päätöksenteon tehtäväksi. Osviittaa painotukseen antaa alkoholiverorakenteen eurooppalainen vertailu. Tämän tutkimuksen alkoholiveron ”optimimaalinen” rakenne on määritelty siten, että alkoholin kulutuksen haittojen paino on kolme neljäsosaa ja valtion verotulotavoitteen paino on neljäsosa.

Tarkastelussa eri alkoholijuomaryhmien alkoholivero on suhteutettu keski-oluen alkoholiveroon. Tämä tehdään sen vuoksi, että valtion verotulotavoitteen euromäärä määräytyy analyysin ulkopuolelta. Jos valtion tarvitsee alkoholiverotuloja lisää vuodessa 120 miljoonaa euroa, alkoholiverorakennetta suunniteltaessa siitä on pidettävä kiinni. Tämä analyysi vastaa kysymykseen, miten alkoholiveron kiristyminen tulisi kohdistaa eri alkoholijuomaryhmille. On myös huomattava, että alkoholihaittojen ehkäisemistavoite ja valtion verotulotavoite ovat osittain yhteneväisiä. Mitä enemmän alkoholihaittoja ehkäistään, sitä enemmän valtion verotulot kasvavat. Mitä enemmän alkoholiveroa kerätään, sitä pienemmät ovat alkoholihaitat.

Tarkastellaan ensiksi kumpaakin tekijää, alkoholihaittojen ehkäisyä ja valtion verotulotavoitetta erikseen. Jos poliittisessa päätöksenteossa painotetaan vain alkoholihaittojen ehkäisyä, viinujen alkoholivero euroina absoluuttialkoholilitraa kohden pitäisi olla 2,1-kertainen verrattuna keski-oluen alkoholiveroon (kuvio 11). Väkevien viinien alkoholiveron pitäisi olla 1,8-kertainen, mietojen viinien 1,6-kertainen ja vahvan oluen 1,1-kertainen keski-oluen alkoholiveroon nähden. Perustelu väkevien alkoholijuomien suhteellisesti kireämmälle verotukselle on selkeä. Mitä väkevämmästä alkoholijuomasta on kyse, sitä suuremmat ovat potentiaaliset akuutit alkoholihaitat ja sitä kireämpi alkoholiveron tulisi olla.

Alkoholiverorakenteen eurooppalainen vertailu osoittaa, että valtaosassa Euroopan maista alkoholiverorakenne näyttäisi perustuvan alkoholihaittojen ehkäisyyn (kuvio 5). Suomea, Italiaa ja Iso-Britanniaa lukuun ottamatta viinujen alkoholivero on kaksinkertainen oluen veroon nähden mitattuna euroina absoluuttialkoholia kohden.

Jos poliittisessa päätöksenteossa painotetaan vain mahdollisimman tehokasta tapaa kerätä valtiolle verotuloja, viinujen alkoholivero euroina absoluuttialkoholilitraa kohden pitäisi olla 0,6-kertainen verrattuna keski-oluen alkoholiveroon (kuvio 11). Väkevien viinien alkoholiveron pitäisi olla 0,6-kertainen, mietojen viinien 1,3-kertainen ja vahvan oluen 1,1-kertainen keski-oluen alkoholiveroon nähden. Perustelu oluiden ja mietojen viinien muita alkoholijuomaryhmiä suhteellisesti kireämmälle verotukselle on seuraava. Oluiden ja mietojen viinien hinnan nousu vähentää näiden juomien kulutusta suhteellisesti vähemmän (hintajousto on pieni) kuin toisten alkoholijuomaryhmien hinnannousu niiden kulutusta (hintajousto on suurempi).

Kuvio 11. Eri juomaryhmien ”optimaalinen” alkoholivero ja sen osatekijät sekä toteutuneet alkoholiverot suhteessa III-oluen alkoholiveroon; alkoholivero euroa absoluuttialkoholilitralta.

Tämän tutkimuksen alkoholiveron ”optimimaalinen” rakenne on määritelty siten, että alkoholin kulutuksen haittojen paino on kolme neljäsosaa ja valtion verotulotavoitteen paino on neljäsosa. Tällöin viinujen alkoholivero euroina absoluuttialkoholilitraa kohden pitäisi olla 1,7-kertainen verrattuna keski-oluen alkoholiveroon (kuvio 11). Väkevien viinien alkoholiveron pitäisi olla 1,5-kertainen, mietojen viinien 1,5-kertainen ja vahvan oluen 1,05-kertainen keski-oluen alkoholiveroon nähden.

Vertailu vuoden 2012 alkoholiverotason osoittaa, että Suomessa viinoja, muita väkeviä, väkeviä viinejä ja mietoja viinejä verotetaan liian lievästi keskiolueen verrattuna. Siidereitä ja long drink-juomia puolestaan verotetaan liian ankarasti. Se, että vahvaa olutta verotetaan absoluuttialkoholilitraa kohden yhtä paljon kuin keskiolutta, perustuu EU:n alkoholiverodirektiiviin. Tämän tarkastelun perusteella voidaan ihmetellä, miksi keskioluen verotus kiristyi vuoden 2012 alusta enemmän kuin väkevempien alkoholijuomien. Viinon ja viinien alkoholiveron ero ”optimaaliseen” kasvoi vuodesta 2010.

Vuoden 2012 alkoholiveroratkaisu, jossa oluen verotusta kiristettiin viinoja ja viinejä enemmän, voisi yrittää perustella valtion verotulotavoitteen painoarvon nousuna alkoholipoliittisessa päätöksenteossa. Mutta tämä näkökulma olisi tarkoittanut varsinkin mietojen viinien alkoholiveron nousua. Jos poliittisessa päätöksenteossa painotetaan vain mahdollisimman tehokasta tapaa kerätä valtiolle verotuloja, mietojen viinien alkoholivero euroina absoluuttialkoholilitraa kohden pitäisi olla 1,3-kertainen keskioluen alkoholiveroon, euroa absoluuttialkoholilitraa kohden, verrattuna. Vuoden 2012 alkoholiverotuksen mukaan vastaava kerroin on 0,84.

Olutta verotetaan liian paljon viinoin ja viineihin verrattuna

Vuonna 1990 keskioluen absoluuttialkoholin litrahinta oli 55 euroa ja viinon 72 euroa (kuva 3). Keski-olut oli absoluuttialkoholin hinnaltaan halvin alkoholijuoma. Viinat olivat absoluuttialkoholin hinnalta kolmanneksi kallein alkoholijuoma. Alkoholiverotuksen rakenne perustui pitkälti alkoholin haittojen ehkäisyyn. Absoluuttialkoholin hinnan pitäisi olla sitä halvempaa, mitä miedompi alkoholijuoma on.

Alkoholijuomien verorakenne kääntyi alkoholihaittojen torjunnan kanssa pääläelle vuonna 2004. Sen jälkeen viinat ovat olleet absoluuttialkoholin hinnalta halvin alkoholijuoma. Vuonna 2010 keskioluen absoluuttialkoholin litrahinta oli 72 euroa ja viinon 64 euroa. Akuutit alkoholihaitat, kuten tapaturmat, onnettomuudet ja väkivallanteot, ovat riippuvaisia siitä, kuinka väkevässä muodossa alkoholia kulutetaan.

Viinon alkoholiveron laskua vuonna 2004 perusteltiin alkoholijuomien matkustajatuonnin kasvulla. Tällä argumentilla pitäisi perustella myös oluen alkoholiveron laskua. Alkoholijuomien matkustajatuonti kohdistuu sekä viinoin että olueen.

Se, että oluen kulutus on viimeisen parinkymmenen vuoden aikana kasvanut, ei sinänsä voi olla perusteena sen verottamiseen. Kuluttajan tulojen kasvu on lisännyt oluen kuluusta (keskioluen tulojousto on suurempi kuin yksi, liitetäulukko 1). Optimaalisen hyödykeveropolitiikan tavoitteena ei voi olla estää hyödykkeiden luontaista kulutuksen kasvua. Sen täytyy perustua, joko kulutuksen aiheuttamien haittojen torjuntaan tai tehok-

kaaseen verotulojen keräämiseen. Tehokas verotulojen kerääminen perustuu siihen, että hyödykkeitä verotetaan siten, että vääristetään mahdollisimman vähän kuluttajien luontaisia valintoja. Verotulotavoite olisi perustuttava siten (tulokompensoituun) hintajoukseen ei tulojoukseen.

Lopuksi

Tässä tutkimuksessa on tarkasteltu ”optimaalisen” alkoholiveron määräytymistä eri alkoholijuomaryhmille. ”Optimaalinen” alkoholivero perustuu yhtäältä alkoholin kulutuksen aiheuttamien haittojen ehkäisyyn ja toisaalta tehokkaaseen tapaan kerätä valtiolle alkoholiverotuloja.

Tutkimuksen tulos on yksiselitteinen. Suomessa oluen verotus on liian kireää ja viinien ja viinien verotus liian lievää. Sellaisella verorakenteen muutoksella, jossa viinien ja viinien verotusta kiristettäisiin ja oluen verotusta kevennettäisiin, pystyttäisiin nykyistä tehokkaammin ehkäisemään alkoholin kulutuksen aiheuttamia haittoja. Verorakenteen muutos ei mitenkään vaaranna valtion tavoitetta kerätä tarvitsemiaan alkoholiverotuloja.

Alkoholin matkustajatuonti ei voi olla peruste nykyiselle verorakenteelle. Oluen matkustajatuonti on yhtä merkittävää kuin viinien matkustajatuonti. Oluen liian kireää verotusta viinien verotukseen verrattuna saatetaan perustella sillä, että nuoret kuluttavat paljon olutta. Täytyy kuitenkin muistaa, että monet kuluttavat myös viinoja. Ja juuri viinien kulutus lisää alkoholin kulutuksen akuutteja haittoja, kuten tapaturmia, onnettomuuksia, törkeitä rattijuopumuksia ja väkivallantekoja. Juuri tällaisissa alkoholihaittilastoissa Suomi on valitettavasti kärkitiloilla.

Suomessa nykyisin vallitseva alkoholiverorakenne saattaa olla seurausta myös Alkon monopoliaseman hyödyntämisestä. Koska EU-alkoholiverodirektiivi asettaa rajoitteita alkoholiveron määräytymiselle, Suomi tai Alko saattaa käyttää Alkon itsenäisesti määrittämiä alkoholijuomien hinnoittelukertoimia EU-alkoholidirektiivin tavoitteiden vastaisesti. Myöskään päivittäistavara-kaupan kustannustehokas jakelu Alkoon verrattuna tai eri alkoholijuomien valmistuskustannusten erot eivät oleellisesti saisi vaikuttaa alkoholijuomaryhmien veroihin.

Jatkotutkimuksessa olisikin tarpeellista tutkia laajemmin alkoholijuomien ”optimaalista” hinnanmuodostusta Suomessa.

Lähteet

- Holm, P. ja Suoniemi, I.: Empirical Application of Optimal Commodity Tax Theory to Taxation of Alcoholic Beverages, *Scandinavian Journal of Economics*, 94, 1992, 85-101.
- Holm, P.: Alcohol Policy Harmonization and Trade Liberalization in the Nordic Countries, *Finnish Economic Papers*, 1, 1995, 17-24.
- Holm, P.: Alcohol Content and Demand for Alcoholic Beverages: A System Approach, *Empirical Economics* 20, 1994, 75-92.
- Holm, P.: Ulkoisvaikutuksia aiheuttavien hyödykkeiden verotus: sovellus alkoholi-juomiin, *Tutkimusseloste 11*, 1988, Taloudellinen tutkimus ja suunnittelu, ALKO, Helsinki.
- Salo, M.: Tutkimus prioritetiedon käytöstä kysyntäjärjestelmässä, *Tutkimusseloste 2*, 1982, Taloudellinen tutkimus ja suunnittelu, ALKO, Helsinki.
- Tiihonen, J., Kangasharju, A., Mäkelä, P., Saari, J. ja Österberg, E.: Päivittäistavarakau-
poissa myytävien juomien alkoholipitoisuuden alentamisen vaikutus alkoholin
kulutukseen ja kuolemiin, *Valmisteluraportti 13*, Valtion taloudellinen tutki-
muskeskus, 2011.
- Vihmo, J.: Alkoholijuomien hintajoustot Suomessa vuosina 1995-2004, *Yhteiskuntapoli-
tiikka 71* (2006:1).

Liite

*Liitetaulukko 1. Lainmuutoksen (1969), tulojen/menojen ja hintojen vaikutukset alkoholi-
lijuomien vähittäismyyntiin (Holm, 1988).*

	Vähittäismyyntiin:							Lainmuutoksen (1969) vaikutus arvo-osuuteen, %-yksikköä
	Meno- jousto	Hinta- joustot						
Viinat	0,845	<u>-1,691</u>	0,391	0,244	0,021	0,035	0,255	-5,2
Konj., viskit ja rommit	1,652	1,307	<u>-3,14</u>	0,154	0,344	0,346	0,026	-6,1
Lik., katk., coct. ja väk. viinit	0,546	0,666	0,184	<u>-1,51</u>	0,089	0,077	0,102	-1,4
Miedot viinit	0,974	0,096	-0,5	0,19	<u>0,688</u>	0,324	0,397	-1,3
III-olut	1,47	-0,283	0,156	0,201	0,054	<u>0,873</u>	0,323	17,6
IV-olut ja ld- juomat	0,749	0,692	0,098	0,98	0,162	0,412	<u>1,062</u>	-3,6

PTT julkaisuja, PTT publikationer, PTT publications

22. Hanna Karikallio. 2010. Dynamic Dividend Behaviour of Finnish Firms and Dividend Decision under Dual Income Taxation
21. Satu Nivalainen. 2010. Essays on family migration and geographical mobility in Finland
20. Terhi Latvala. 2009. Information, risk and trust in the food chain: Ex-ante valuation of consumer willingness to pay for beef quality information using the contingent valuation method.
19. Perttu Pyykkönen. 2006. Factors affecting farmland prices in Finland
18. Vesa Silaskivi. 2004. Tutkimus kilpailuoikeuden ja maatalouden sääntelyn yhteensovittamisesta.

PTT raportteja, PTT forskningsrapporter, PTT reports

235. Janne Huovari. 2012. Globalisaatio ja tuotannon sijoittuminen
233. Pasi Holm – Veera Laiho – Iikka B. Voipio. 2012. III-olut Alkoon ja II-olut kauppoihin
232. Jyri Hietala – Markus Lahtinen – Petri Mäki-Fränti – Sami Pakarinen. 2011. Omaisuus ja hoiva – Eri omaisuuslajit vanhuusajan hoivan rahoittamisessa
231. Paula Horne – Pasi Holm – Anna-Kaisa Rämö – Ville Haltia. 2011. Kaupunkilaisten suhde maaseutuun
230. Kyösti Arovuori – Hanna Karikallio – Perttu Pyykkönen. 2011. Voimasuhteiden kehitys Suomen ruokamarkkinoilla
229. Pasi Holm ja Janne Huovari. 2011. Kunnat verouudistuksen maksajina? Julkaistu myös sarjassa: Kunnallisan alan kehittämistätiön tutkimusjulkaisut nro 63
228. Petri Mäki-Fränti. 2011. Liikennehankkeiden epäsuorien taloudellisten vaikutusten arviointi. Julkaistu myös sarjassa: Liikenneviraston tutkimuksia ja selvityksiä 02/2011
227. Matleena Kniivilä – Paula Horne – Marjatta Hytönen – Jukka-Pekka Jäppinen – Arto Nas-kali – Eeva Primmer – Janne Rinne. 2011. Monia hyötyjä metsistä – ekosysteemipalveluiden yhteistuotanto ja tuotteistaminen

PTT työpapereita, PTT diskussionsunderlag, PTT Working Papers

134. Markus Lahtinen – Veera Laiho – Sami Pakarinen – Lauri Esala. 2011. Alueellisten asuntomarkkinoiden kehitys vuoteen 2014
133. Markus Lahtinen – Veera Laiho – Sami Pakarinen. 2011. Kotitalouksien asumismenot Suomessa 2011-2015
132. Perttu Pyykkönen – Tuomas Kuhmonen – Stefan Backman. 2011. Pohjoisen tuen tukijärjestelmän vaikutukset Suomessa vuosina 2006-2010
131. Petri Mäki-Fränti – Markus Lahtinen – Sami Pakarinen – Lauri Esala. 2011. Alueellisten asuntomarkkinoiden kehitys vuoteen 2013
130. Perttu Pyykkönen - Teemu Seppälä – Tapani Yrjölä. 2011. Rehun sopimustuotannon mahdollisuudet Kainuussa
129. Tapani Yrjölä - Petri Mäki-Fränti - Perttu Pyykkönen. 2010. Maataloustuotteiden kaupan vapautumisen vaikutukset tuotannon keskittymiseen - ekonometrinen analyysi
128. Tapani Yrjölä. 2010. Elintarviketuotannon rakenteen keskittyminen ja politiikat
127. Pasi Holm – Veera Laiho – Sami Pakarinen. 2010. Tupakkaveron rakenteen muutos
126. Leena Kerkelä – Jyri Hietala – Sami Pakarinen. 2010. Energiapaketin aluetaloudelliset vaikutukset